

РЕШЕНИЕ

№ 1268

гр. София, 02.12.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 1-ВИ ГРАЖДАНСКИ, в публично заседание на четвърти ноември през две хиляди двадесет и първа година в следния състав:

Председател: Елизабет Петрова

Членове: Катерина Рачева
Мария Райкинска

при участието на секретаря Диана В. Аначкова
като разгледа докладваното от Мария Райкинска Въззивно гражданско дело
№ 20211000500538 по описа за 2021 година

Производството е по реда на чл. 258 - чл. 273 ГПК.

С Решение № 260216/28.09.2020 г. по гр.д. № 5795/2018 г. на СГС, I-10 състав са осъдени Е. И. – Ц., Е. М. Ц. и Р. Е. Ц. на основание чл. 430 ТЗ да заплатят на „ЮРОБАНК БЪЛГАРИЯ“ АД, сумата от 51 016.23 евро, представляващи част от дължима главница по договор за кредит за покупка на недвижим имот № HL39874/30.07.2008 г., заедно със законната лихва върху главницата от 30.04.2008 г. до окончателното плащане, както и сумата 369.60 лева, представляващи нотариални такси. Искът против Е. И. – Ц. и Е. М. Ц. е отхвърлен в частта му за падежиралите вноски за главница в периода 13.08.2008 г. – 30.04.2013 г.

Ищецът Е. М. Ц. е депозирал въззивна жалба против първоинстанционното решение, с което е осъден да заплати на банката сумата 51 016.23 евро, заедно със законната лихва върху главницата от 30.04.2008 г. до окончателното плащане. Намира, че обжалваното решение е неправилно и необосновано. На първо място намира, че СГС неправилно е преценил изтеклата давност. Същата следвало да се изчислява съобразно първоначалния погасителен план, тъй като не се прилагали подписаните допълнителни споразумения, поради неизпълнение на условията за тяхното прилагане, при което погасената сума щяла да надвиши значително сумата 563.64 евро, които СГС приел за погасени. Жалбоподателят поддържа още, че тъй като последното плащане по договора за кредит е на 10.12.2012 г., то след пет години бездействие договорът между страните следвало да се счита развален, тъй като и правата по договора се погасявали. Затова банката не можела да иска изпълнение по погасен по давност договор. На следващо място жалбоподателят поддържа, че СГС не обсъдил всички възражения на длъжниците, а именно това, че договорът за кредит е нищожен, тъй като съществен негов елемент е целта, за която се отпускат средства. В случая уговорената цел за закупуване на недвижим закон заобикаляла закона, тъй като само около 1/6 част от

отпусната сума била действително за закупуването му. Останалата част била за неясно какви други разплащания. Така посочената цел дори пряко противоречала на закона. Предвид неясно определената цел не можело да се определи дали кредитът е използван по предназначение. Явно договорът за кредит бил сключен с цел заобикаляне на закона и бил нищожен на основание чл. 26, ал. 1, пр. 2 ЗЗД. Прекалено ниското обезпечение пък показвало, че има нещо скрито и че представеният договор за кредит не е действителният между страните, което било основание за нищожност по чл. 26, ал.2, пр. 5 ЗЗД. Поддържа се и твърдение, че договорът вероятно е сключен при липса на съгласие, което отново го правело нищожен. Липсата на коментар от страна на СГС жалбоподателят поддържа, че представлява нарушение на съдопроизводствените правила, което води до неправилност на решението и налага неговата отмяна. Жалбоподателят прави искане за изслушване на допълнителна ССЕ по въпрос, насочен към установяване дали са били налице условията за прилагане на подписаните между страните допълнителни споразумения към договора за кредит.

В срока по чл.263, ал.1 ГПК е постъпил писмен отговор на въззивната жалба на Е.Ц. от „Юробанк България“ АД, в който се изразява становище за нейната неоснователност.

Въззивна жалба против първоинстанционното решение е депозирала и ответницата Е. И. – Ц., която го обжалва изцяло. Жалбоподателката твърди, че същото е неправилно поради противоречие с материалния и процесуалния закон и е необосновано. Поддържа, че не е била уведомена за извършената цесия от „Юробанк България“ АД в полза на „България Ритейл Сървисиз“ АД и последвалата обратна цесия в полза на банката. Затова тези допълнителни споразумения не я обвързвали. На следващо място поддържа, че тъй като договорките в допълнителните споразумения били уговорени задължения въз основа на неравноправни клаузи, поради които са нищожни. Поради това тя не била обвързана от увеличения въз основа на тях размер на погасителните вноски. Намира, че при така посоченото следва да се вземат предвид непогасените вноски за максимален период от 5 години преди исковата молба, изчислени като се отчетат и погасяванията на капитализирани лихви, такси и разноски по допълнителните споразумения, като така бъдат определени размерите на падежиралите вноски за периода 30.04.2013 г. – 30.04.2018 г. Жалбоподателката поддържа още, че за нея кредитът е станал предсрочно изискуем едва с връчване на исковата молба на 19.03.2019 г. и падежиралите след тази дата вноски също следвало да се изчислят по първоначалния погасителен план. По отношение сумата за нотариални такси, за която е осъдена с първоинстанционното решение жалбоподателката поддържа, че в тази част решението е неправилно, тъй като тя не е поемала задължение за заплащане на такива такси, а и всеки ответник дължал евентуално нотариални такси за връчената нему нотариална покана, но не и за останалите.

В срока по чл.263, ал.1 ГПК е постъпил писмен отговор на въззивната жалба на Е. И. от „Юробанк България“ АД, в който се изразява становище за нейната неоснователност.

Съгласно разпоредбата на чл. 269 ГПК въззивният съд се произнася служебно по валидността на решението и по допустимостта – в обжалваната му част, като по останалите въпроси е ограничен от посоченото в жалбата. Следователно относно правилността на първоинстанционното решение въззивният съд е обвързан и следва да се произнесе в рамките на наведените от страните оплаквания, като обаче следва служебно да провери спазването на императивни материалноправни разпоредби, приложими към спора (така т. 1 от тълк. решение № 1/2013г. по тълк.д. № 1/2013 г. на ВКС, ОСГТК).

Настоящият съдебен състав намира, че обжалваното решение е валидно и допустимо. Във връзка с правилността, като взе предвид наведените във въззивната жалба пороци на атакувания акт и прецени събраните по делото доказателства, намира за установено следното от фактическа и правна страна:

Ищецът „Юробанк България“ АД твърди в исковата си молба, че по сключен Договор за кредит за покупка на недвижим имот HL39874 от 30.07.2008 г. е предоставил сумата от 63750 евро на ответниците Е. И. - Ц. и Е. М. Ц., които са се задължили да върнат заетата сума в равностойността ѝ в швейцарски франкове по курс „купува“ за швейцарския франк към евро в деня на усвояване на кредита, от които: равностойността в швейцарски франкове на 10495 евро за покупка на недвижим имот (апартамент) и равностойността в швейцарски франкове на 53255 евро за други разплащания. Крайният срок за погасяване на кредита бил 348 месеца (чл. 5 от договора). Банката превела на 13.08.2008 г. сума в размер на 105 586 швейцарски франка по уговорената банкова сметка на Е. И. – Ц.. Страните се уговорили, че банката има право във всеки момент едностранно да прехвърли вземанията си, произтичащи от договора за кредит на дружества и институции от групата на EUROBANK EFG GROUP, вкл. на „Бългериън Ритейл Сървисиз“ АД или на други финансови и нефинансови институции или дружества, включително такива, чиято дейност включва секюритизация (чл. 28, ал. 1 от договора). Вземането по процесния договор за кредит било прехвърлено с договор от 02.10.2008 г. на „Бългериън Ритейл Сървисиз“ АД, за което банката уведомила кредиторите при сключване на допълнително споразумение от 04.03.2009 г., а също така и с нотариални покани до ответниците: нотариални покани от дата 07.11.2017 г., адресирани до Е. И. – Ц. и Е.Ц. и нотариална покана от дата 03.11.2017 г., адресирана до Р.Ц.. Към процесния договор за кредит били сключени седем допълнителни споразумения с дати: 04.03.2009 г., 05.03.2009 г., 30.04.2010 г., 23.12.2010 г., 30.12.2010 г., 30.09.2011 г., 31.05.2012 г. и един договор за встъпване в дълг от 30.09.2011 г., с който ответника Р.Ц. се задължила да отговаря солидарно за задълженията на Е. И. – Ц. и Е.Ц. по договора за кредит. Със седемте допълнителни споразумения страните се съгласили съществуващите и непогасени просрочия и начислени за периодите на облекчение договорни лихви да бъдат реструктурирани към размера на редовната и непогасена главница като в резултат на капитализациите размерът на задължението било договорено на 118295,16 швейцарски франка. С чл. 10, т. 3 от договора за кредит кредитополучателят се задължил за отговаря за разноските по организиране и провеждане на принудителното изпълнение по предоставеното обезпечение и в допълнителната искова молба по отговор на Е. И. - Ц. твърди, че на това основание претендира разноски за нотариални такси. С договор от 08.12.2014 г. „Бългериън Ритейл Сървисиз“ АД прехвърлило на банката вземанията по процесния договор за кредит, за което ответниците са уведомени, както следва: с нотариални покани от дата 07.11.2017 г., адресирани до Е. И. – Ц. и Е.Ц. и нотариална покана от дата 03.11.2017 г., адресирана до Р.Ц.. В допълнителната искова молба по отговор на Е. И. - Ц. ищецът твърди, че лицата, подписали допълнителното споразумение от 03.04.2009 г. към договора за кредит са били търговски пълномощници на банката и като такива са уведомили Е. И. – Ц. и Е.Ц. за извършената цесия. Твърди, че капитализациите на лихви към главницата, постигнати с допълнителните споразумения се е осъществявало чрез погасяването им посредством усвояването на допълнителни суми по банковата сделка. Поради неиздължаване на погасителна вноска с падеж 10.11.2012 г. банката обявила с нотариалните покани цялото задължение за незабавно изискуемо и дължимо. В допълнителната искова молба по отговор на Е. И. – Ц. ищецът твърди, че нотариалната покана е връчена на ответницата и чрез особения представител по делото. Твърди, че размерът непогасената главница по договора за кредит е 116703,21 швейцарски

франка, а размерът на нотариалните такси - 369,60 лв. Освен тези суми, вземането на банката по договора за кредит включвало и договорна лихва, такси и задължения за застраховки.

Ответникът Р. Е. Ц. не депозира отговор на исковата молба.

Ответниците Е. И. – Ц. и Е.Ц., чрез назначените им по делото особени представители, оспорват иска. Правят възражение за изтекла погасителна давност. Е.Ц. поддържа, че е настъпила автоматична предсрочна изискуемост още през 2012 г. и поддържа нищожност на договора за кредит поради неясна цел, за която е отпуснат кредита и симулативност на договора за кредит. Е. И. - Ц. оспорва редовно да е обявена предсрочна изискуемост, поддържа, че договорите за цесия не са породили действие поради нередовното им съобщаване, позовава се на нищожност на клаузите за капитализация на лихвата, сочи нищожност поради неравноправност и на други клаузи от договора за кредит.

Пред първата инстанция са събрани писмени доказателства и е изслушано заключение на ССЕ. Заключение на ССЕ е изслушано и пред въззивната инстанция.

От представения писмен Договор за кредит за покупка на недвижим имот HL39874 от 30.07.2008 г. се установява, че между банката - ищец (с предходно наименование „Юробанк И Еф Джи България“ АД) и ответниците Е. И. – Ц. и Е.Ц. е възникнало правоотношение по договор за банков кредит, по силата на който ищецът се е задължил да предостави на кредитополучателите кредит в размер на равностойността в швейцарски франкове на 63750 евро по курс „купува“ за швейцарския франк към евро на банката в деня на усвояване на кредита, като от тази сума равностойността в швейцарски франкове на 10495 евро е за покупка на определен в договора недвижим имот – апартамент, а равностойността в швейцарски франкове на 53255 евро – за други разплащания (чл. 1, ал. 1). В деня на усвояване на кредита страните подписват приложение №1 към процесния договор, в което посочват приложимия курс „купува“ за швейцарския франк на банката, както и конкретно определения съобразно този курс размер на кредита в швейцарски франкове (чл. 1, ал. 3). Разрешеният кредит се усвоява по блокирана сметка в швейцарски франкове (шв.фр.) на кредитополучателя Е. И. - Ц. в банката (чл. 2, ал. 1, изр. първо) и се превалутира служебно от банката в евро по търговски курс „купува“ швейцарски франкове към евро на банката за съответната валута в деня на усвояването, като се превежда по открита в банката сметка на кредитополучателя в евро (чл. 2, ал. 3). Крайният срок за погасяване на кредита е 348 месеца, считано от датата на усвояване (чл. 5, ал. 1). Кредитът се погасява на месечни вноски, включващи главница и лихва, с размер на всяка вноска съгласно погасителен план (чл. 6, ал. 1) като погасяването се извършва във валута, в която кредитът е разрешен и усвоен – швейцарски франкове. В случай, че на съответния падеж на погасителна вноска по главницата и/или лихвата не е осигурена дължимата сума в швейцарски франкове по сметката на кредитополучателя, но има средства в лева или евро по свои сметки в банката, погасяването на кредита може да с извърши и в лева и в евро след служебно превалутирание на тези средства в швейцарски франкове по курс „продава“ на банката за швейцарския франк към лева/евро, за което кредитополучателят с подписването на договора дава своето неотменимо и безусловно съгласие и оправомощава банката (чл. 6, ал. 2).

Съгласно чл. 21 от договора за кредит кредитополучателят има право да поиска от банката да превалутира предоставения му кредит в швейцарски франкове съответно в евро/лева по обявения курс „купува“ на банката за шв. фр. за датата на превалутиранието като за превалутиранието се дължи и комисионна. С чл. 23, ал. 1 кредитополучателят е декларирал, че е запознат и съгласен с обстоятелството, че

промяната на обявения от банката курс купува и/или продава на шв. фр. към български лев/евро, както и превалутирането по чл. 21 от договора, може да има за последица, включително в случаите по чл. 6, ал. 2, повишаване на размера на дължимите погасителни вноски по кредита, изразени в евро/лева, като напълно приема да носи за своя сметка риска от такива промени и повишаване, както и че е съгласен да поеме всички вреди (включително и пропуснати ползи), произтичащи от промяна на валутните курсове и новите лихви, приложими по превалутирания кредит. С чл. 23, ал. 2 кредитополучателят е декларирал, че е изцяло запознат и разбира икономическия смисъл и правните последици на разпоредбите на чл. 6, ал. 2 и чл. 21-23 от този договор, както и че е съгласен с настъпването им. С клаузата на чл. 23 кредитополучателят е поел за своя сметка риска и всички вреди от промяната на обявения от банката курс купува и/или продава на шв. фр. към българския лев или евро, които могат да имат за последица повишаване на дължимите погасителни вноски по кредита, изразени в лева/евро.

От заключението на приетата съдебно – счетоводна експертиза, изготвена от вещото лице Д. Г. се установява, че на 13.08.2008 г. по уговорената в чл. 2, ал. 1, изр. първо от договора за кредит сметка с титуляр Е. И. – Ц. е осчетоводена сума в размер на 105 586 шв. фр. с основание „Усвояване на кредит“. Същата дата на усвояване се установява и от т. 1 от Приложение №1 към договора за кредит, подписан от Е. И. – Ц. и Е.Ц..

С чл. 1, ал. 4 от договора за кредит изрично е уговорена солидарна отговорност на Е.Ц. за всички задължения по договора за кредит.

Установява се от приложения Договор за прехвърляне на вземания по договори за кредит от 02.10.2008 г. и приложение към него, че банката е прехвърлила на „Бългериън Ритейл Сървисиз“ АД вземането си по процесния договор за кредит, а с Договор за прехвърляне на вземания по договори за кредит от 08.12.2014 г. и приложение към него „Бългериън Ритейл Сървисиз“ АД е прехвърлило вземането по процесния договор за кредит на банката. След първата цесия цесионерът „Бългериън Ритейл Сървисиз“ АД и длъжниците по кредита – Е. И. – Ц. и Е.Ц. са сключили седем допълнителни споразумения. В споразуменията от 04.03.2009 г. и от 05.03.2009 г. страните изрично са се договорили, че споразуменията са сключени като неразделна част към процесния договор за кредит, сключен с банката (раздел X от двете споразумения). „Бългериън Ритейл Сървисиз“ АД е посочен изрично в седемте споразумения като кредитор по договора за кредит.

С договор за встъпване в дълг по № HL39874 от 30.09.2011 г., сключен между „Бългериън Ритейл Сървисиз“ АД, Е. И. – Ц., Е. М. Ц. и Р. Е. Ц., последната встъпва в дълга по процесния договор за кредит № HL39874/2008. В договора изрично е описано, че на основание процесния договор за кредит банката е предоставила на Е. И. – Ц. и Е.Ц. равностойност в шв. фр. на 63 750 евро, договореното по кредита обезпечение, лихвените условия (чл. 2, ал. 1 от договора за встъпване в дълг); посочена е извършената цесия между банката и „Бългериън Ритейл Сървисиз“ АД, на основание на което последното е придобило вземането по договора за кредит.

По делото са приложени нотариални покани от банката и „Бългериън Ритейл Сървисиз“ АД, чрез нотариус М. Д. - С., до всеки един от тримата длъжници с които са направени уведомявания за двете цесии - за цесията от 02.10.2008 г., с която банката е прехвърлила на „Бългериън Ритейл Сървисиз“ АД вземането по процесния договор за кредит и за цесията от 08.12.2014 г., с която „Бългериън Ритейл Сървисиз“ АД е прехвърлило вземането на банката. С поканите кредитът е направен предсрочно изискуем от банката, като, видно от приложените пълномощни, пълномощникът на банката, подписал поканите, е бил надлежно упълномощен да извършва волеизявления

в този смисъл. Видно от нотариална покана с рег. № 7421, том 3, № 172 на нотариус М. Д. - С. до Е. И. - Ц., разписка и удостоверение за връчването ѝ адресатът е посещаван на неговия постоянен и настоящ адрес – гр. ***, ж.к. „****“. Този адрес се разминава с посочения в последното допълнително споразумение адрес за кореспонденция на в гр. ***, ул. „****“ № 7). Съгласно чл. 30 от договора за кредит всички уведомления и изявления във връзка с договора се считат за получени, ако са достигнали до адреса на страните, посочени в договора, а в случай на промяна – адресът, за който е уведомена другата страна.

Видно от приложените по делото доказателства – процесния договор за кредит и последното допълнително споразумение към същия от 31.05.2012 г., нотариална покана с рег. № 7334, том 3, № 160 до Р.Ц. и разписка за връчването ѝ, поканата е адресирана до адреса на лицето, посочен в договора и допълнителното споразумение, нотариусът е констатирал, че адресът съвпада с постоянния и настоящ адрес на адресата, оформил е връчването като извършено на 28.03.2018 г. при условията на чл. 47, ал. 1-5 ГПК.

Видно от приложените по делото доказателства – процесния договор за кредит и последното допълнително споразумение към същия от 31.05.2012 г., нотариална покана с рег. № 7420, том 3, № 171 до Е. М. Ц. и служебна справка за адреса на лицето, че покана е адресирана до постоянния адрес на лицето (гр. ***, ул. „****“ 61), но освен на този адрес връчителят е търсил лицето и на адреса, посочен в договора, представляващ и негов настоящ адрес гр. ***, ул. „****“ № 7), връчването е оформено като извършено на 15.03.2018 г. при условията на чл. 47, ал. 1-5 ГПК.

От изслушаното пред въззивната инстанция заключение на ССЕ, изготвено от вещото лице В. П. се установява, че към 10.11.2012 г. задълженията по договора за кредит при съобразяване само на първоначалния погасителен план са в размер на 4 153.76 шв.фр. – падежирали вноски по главница и 15 675.84 шв.фр. – падежирали вноски по лихва. Общият непогасен размер на главницата е 103 339.99 швейцарски франка.

При изчисление на дължимите вноски и ако се приеме настъпила предсрочна изискуемост към 15.03.2018 г. и към 19.03.2019 г. при изчисление по курса на швейцарския франк към еврото, определен в договора за кредит при усвояване на кредита и при съобразяване на първоначалния погасителен план, вещото лице е посочила, че към 10.11.2012 г. непогасената главница е 3 779.26 шв.фр., а тази с ненастъпил падеж е 99 186.23 шв.фр. Към датата на заключението дължими са 86 744.92 шв.фр.

Към датата на исковата молба задължението при предсрочна изискуемост, настъпила на 15.03.2018 г. главниците с настъпил падеж са 14 882.04, а предсрочно изискуеми са 88 083.45 шв.фр.

Ако датата на предсрочна изискуемост е 15.03.2019 г. задължението за главница към датата на исковата молба е 15 082.53 шв.фр., 2 272.70 шв.фр. от 13.05.2018 г. до 13.03.2019 г. и предсрочно изискуема главница 85 610.26 шв.фр.

Към 26.10.2021 г. задължението за главница при предсрочна изискуемост на 15.03.2018 г. е 102 965.49 шв.фр. Същото е то и при предсрочна изискуемост на 15.03.2019 г.

Към момента на заключението задължението е 24 473.53 шв.фр., ако не е обявявана предсрочна изискуемост

При така установеното от фактическа страна, настоящият състав намира следното от правна страна:

Съгласно чл. 430, ал. 1 ТЗ, с договора за банков кредит банката се задължава да

отпусне на заемателя парична сума за определена цел и при уговорени условия и срок, а заемателят се задължава да ползва сумата съобразно уговореното и да я върне след изтичане на срока. Според чл. 430, ал. 2 ТЗ заемателят заплаща лихва по кредита, уговорена с банката. Договорът за банков кредит се сключва в писмена форма.

Съгласно чл. 60, ал. 2 ЗКИ кредитът може да бъде обявен за предсрочно изискуем поради неплащане в срок на една или повече вноски по кредита.

При съобразяване на посочената правна уредба, за да бъде основателен иска, банката следва да докаже сключването на валиден договор за банков кредит с ответниците; предоставянето на уговорения кредит; настъпването на условията за обявяване на предсрочна изискуемост на кредита и обявяването ѝ на длъжника; възникването на вземания за нотариални такси и размера на претенцията си.

В случай че ищецът докаже, че е изпълнил точно, ответниците следва да докажат правоизключващите и правопогасяващите си възражения, които в случая са, че за изтекла погасителна давност, настъпила автоматична предсрочна изискуемост още през 2012 г., нищожност на договора за кредит поради неясна цел, за която е отпуснат кредита и симулативност на договора за кредит, липса наредовно да е обявена предсрочна изискуемост, поддържа, че договорите за цесия не са породили действие поради нередовното им съобщаване, позовава се на нищожност на клаузите за капитализация на лихвата, сочи нищожност поради неравноправност и на други клаузи от договора за кредит.

Не е спорно между страните, а и се установява от събраните писмени доказателства, че между „Юробанк България“ АД (универсален правопреемник на „Юробанк и Еф Джи България“ АД) от една страна и Е. И. – Ц. и Е.Ц. от друга страна е сключен договор за банков кредит за покупка на недвижим имот HL39874 от 30.07.2008 г., по който банката предоставя на кредитополучателя кредит в швейцарски франкове в размер на равностойността в шв.фр. на 63 750 евро, както следва, като 10 495 евро са за покупка на недвижим имот, а 53 255 евро са за други плащания. Неоснователно е твърдението на Е.Ц. за липса на цел на договора за кредит – такава е покупката на недвижим имот и извършването на други плащания. Обстоятелството, че последните не са индивидуализирани, не лишава договора за кредит от цел. Не са събрани и никакви доказателства относно твърдението, че договора за кредит е симулативен и прикрива друг договор. Доколкото същият е сключен в изискуемата се от закона писмена форма, той е действителен.

Не е спорно пред настоящата инстанция, а и се установява от изслушаните заключения на ССЕ, че кредитът е изцяло усвоен по сметка на Е. И. – Ц. на 13.08.2008 г., когато са ѝ преведени 105 586 шв.фр.

Макар сключеният договор за кредит да е като цяло действителен, при изпълнение на законовото си задължение съдът служебно да следи за неравноправни клаузи в договорите с потребители, настоящият състав намира, че чл. 3.5 и чл. 6.3 от договора за кредит, които дават възможност на банката едностранно да променя лихвения процент, както и клаузите на чл. 6, ал. 2 и чл. 21-23 от договора, които определят начина на формиране на задълженията по договора, са неравноправни и поради това нищожни на основание чл. 146, ал. 1 ЗЗП, предвид следното:

По делото няма спор, че ответниците Е. И. – Ц. и Е.Ц. са физически лица, на което въз основа на сключения с ищцовата банка през 2008 г. договор е предоставен ипотечен кредит, който не е предназначен за извършване на търговска или професионална дейност, и същите имат качеството на потребители по смисъла на § 13, т.1 от ДР на З., а ищцовата банка има качеството на търговец, по смисъла на § 13, т.2 от ДР на ЗПП.

По материалноправните въпроси, свързани с наличието на неравноправие между правата и задълженията на страните по кредитното правоотношение като значително по смисъла на ЗЗП, неравноправния характер на клаузите, критериите за определяне наличие на индивидуално договаряне и наличие на изключенията на чл. 144 ЗЗП и спрямо банката като доставчик на финансова услуга, е налице константна съдебна практика на ВКС, обективирана в множество решения - Решение № 77/15 г. по гр.д. № 4452/14 на ВКС, ГК, III г. о., Решение № 424/15 по гр.д. № 1899/15 на ВКС, ГК, IV г. о., Решение № 51/16 по т.д. № 504/16 г. на ВКС, ТК, II т. о., Решение № 95/16 г. на ВКС, ТК, II т. о., Решение № 205/16 по т.д. № 154/16 г. на ВКС, ТК, I т. о., Решение № 165/16 по т.д. № 1777/16 г. на ВКС, ТК, I т. о., Решение № 201/17 г. по т.д. № 2780/15 г. на ВКС, ТК, II т. о. и др. С тях е последователно е установено разбирането, че предпоставките за определяне неравнопоставеността на една договорна клауза, са: 1/ клаузата да не е индивидуално уговорена; 2/ да е сключена в нарушение на принципа на добросъвестността; 3/ да създава значителна неравнопоставеност между страните относно правата и задълженията - съществено и необосновано несъответствие между правата и задълженията на страните; 4/ да е сключена във вреда на потребителя. Прието е, че основният критерий за приложимост на изключението по чл. 144, ал. 3, т. 1 ЗЗП е изменението на цената да се дължи на външни причини, които не зависят от търговеца или доставчика на финансови услуги – дължат се на въздействието на свободния пазар и/ или от държавния регулатор. Единствено в тази хипотеза търговецът/ доставчикът на финансови услуги не може да се счита за недобросъвестен по смисъла на общата дефиниция за неравноправна клауза, съдържаща се в чл. 143, ал. 1 ЗЗП, тъй като увеличението на престацията, макар и едностранно, не зависи пряко от неговата воля.

На самостоятелно основание за да се прецени дали конкретните договорни клаузи отговарят на този критерий за изключване общия принцип, въведен с чл. 143, ал. 1 ЗЗП е необходимо те да бъдат формулирани по ясен и недвусмислен начин, от една страна, а от друга - потребителят предварително да е получил достатъчно конкретна информация как търговецът на финансови услуги може едностранно да промени цената, за да може на свой ред да реагира по най - уместния начин.

В посочените съдебни актове и др. постановени по идентични казуси е прието, че уговорката в договор за банков кредит, предвиждаща възможност на банката за едностранна промяна на договорения лихвен процент въз основа на непредвидено в самия договор основание и когато такова договорено изменение не е свързано с обективни обстоятелства, които са извън контрола на доставчика на услугата, е неравноправна с оглед общата дефиниция на чл. 143, ал. 1 ЗЗП. Методът на изчисляване на съответния лихвен процент трябва да съдържа ясна и конкретно разписана изчислителна процедура, посочваща вида, количествените изражения и относителната тежест на всеки от отделните компоненти - пазарни индекси и/ или индикатори. Съобразно правната природа на договора за банков кредит, безспорна е и необходимостта от постигнато между съконтрагентите съгласие за начина на формиране на възнаграждението на кредитодателя, т. е. да е налице конкретна формула за определяне на възнаградителната лихва - съществен елемент от съдържанието на този вид банкови сделки. Когато потребителят не е получил предварително достатъчно конкретна информация за начина, метода, по който кредитодателят може едностранно да промени цената на доставената му финансова услуга, както и когато методологията, създадена от банката - кредитор, например с нейни вътрешни правила, не е част от договора за кредит, банката не може да се счита за добросъвестна по смисъла на общата дефиниция за неравноправна клауза по ЗЗП.

В съдебната практика се приема още, че когато не е указано нито в договора, нито в общите условия как и поради какви причини, стоящи извън контрола на

банката, тя има право да увеличи базовия лихвен процент, когато липсват критерии, по които банката да увеличава възнаградителната лихва, разпоредбата на чл.144, ал. 2 и ал. 3 ЗЗП не може да бъде приложена. Уговорената неиндивидуално в договора за кредит възможност за едностранно увеличаване от страна на банката на първоначално съгласувания размер на базовия лихвен процент, при необявени предварително и невключени като част от съдържанието на договора ясни правила за условията и методиката, при които този размер може да се променя до пълното погасяване на кредита, не отговаря на изискването за добросъвестност, поради което по отношение на тази клауза изключението по чл. 144, ал. 2 и ал. 3 ЗЗП е неприложимо.

В случая в чл.3, ал.5 от договора е уговорено, че действащия базов лихвен процент /БЛП/ на банката за жилищни кредити не подлежи на договаряне и промените в него стават задължителни за страните, като банката е имала задължение да уведоми кредитополучателя за новия му размер и датата, от която влиза в сила, чрез обявяването му на видно място в банковите салони. Чл.6, ал.3 от договора е установил между страните, че в случай, че по време на действието на договора банката промени БЛП за жилищни кредити, размерът на погасителните вноски, определен в ал.1 на същия член се променя автоматично, в съответствие с промяната, за което кредитополучателя дава съгласие с подписването на договора. Според чл. 12 банката си запазва правото при действието на договора да променя Тарифата за условията, лихвите, таксите и комисионните, който прилага при операциите си, както и приложимите лихви по кредита в швейцарски франкове или друга валута при евентуално превалутиране по реда на чл.21, като измененията в тарифата и/или приложимите лихви влизат в сила от деня на приемането им от компетентните банкови органи и са задължителни за страните по договора.

Изричната редакция на посочените текстове предпоставя извод, че посоченият в договора метод на изчисляване на съответния лихвен процент не е индивидуално уговорен /не е подлежал изобщо на договаряне/, не съдържа ясна и конкретно разписана изчислителна процедура, посочваща вида, количествените изражения и относителната тежест на всеки от отделните компоненти. В случая липсва конкретно посочена формула за определяне на възнаградителната лихва, която е съществен елемент от съдържанието на този вид банкови сделки, предвид неяснотата в договора относно начина на определяне на БЛП на банката за посочените кредити, вкл. начина на промяна на Тарифата за условията, лихвите, таксите и комисионните на банката ищец /Тарифата/, които компоненти влияят върху размера на дължимата възнаградителна лихва. Така е видно от текстовете на договора, че потребителят-кредитополучател не е получил предварително достатъчно конкретна информация за начина и метода, по който банката-кредитор може едностранно да промени цената на доставената му финансова услуга, защото липсва яснота относно методологията, създадена от банката – кредитор /например с нейни вътрешни правила/ относно определяне на БЛП и на Тарифата, за които банката си е запазила правото да променя едностранно по време на действие на договора, без тази промяна да подлежи на договаряне.

Изложеното сочи и на извод, че в случая банката-ищец е действала в разрез с принципа за добросъвестност, поради което и изключението по чл.144, ал.1, т.3 ЗЗП е неприложимо и посочените клаузи от договора следва да се приемат за неравнопоставени, респ. - недействителни.

Произтичащата от чл. 146, ал. 1 във връзка с чл. 143 ЗЗП нищожност на уговорката в клауза от договор за банков кредит, даваща право на банката – кредитор да променя едностранно лихвата по кредита при промяна на БЛП, без постигане на изрична уговорка с кредитополучателя, респективно без ясно и разбираемо посочена

методика за изменение на размера на БЛП, по който начин се изменя дължимата възнаградителна лихва и съответно месечната анюитетна вноска, не обуславя нищожност и на уговорката в същата или друга клауза за заплащане от кредитополучателя на договорна лихва в размер, формиран като сбор от БЛП с точно определен към датата на сключване на договора размер в проценти и посочената договорна надбавка. В посочения смисъл е константната практика на ВКС, обективирана в решение № 92/09.09.2019г. по т. д. № 2481/2017г. на ВКС, ТК, II т. о. Установяването на неравноправния характер на клаузите за едностранна промяна на БЛП в конкретния случай позволява да се възстанови правното и фактическото положение на потребителя, каквото би било без наличието на тези неравноправни клаузи. Изпълнено е и изискването на чл. 146, ал. 5 ЗЗП, тъй като договорът за кредит може да се прилага и изпълнява и без клаузите на чл. 3, ал. 5, чл. 6, ал. 3 и чл.12, ал.1. Следователно в хипотезата на неравноправност на посочените договорни клаузи приложимата договорна възнаградителна лихва е в първоначално уговорения размер и нищожността на чл. 3, ал. 5, чл. 6, ал. 3 и чл.12, ал.1 от договора за кредит не освобождава кредитополучателя от задължението за заплащане на лихвата по кредита по първоначално уговорения при сключване на договора размер (така решение № 170/16.03.2021 г. по т.д. № 1901/2019 г. на ВКС, II т.о.).

По отношение на определен в договора за банков кредит начин на формиране на цената на договора – размера на кредита, ползването и издължаването му във валута, различна от българския лев, при това опосредена от друга чуждестранна валута, какъвто е и настоящия казус, на въпроса неравноправна ли е клауза от кредитен договор, с която всички вреди от валутните промени и валутният риск са в тежест само на потребителя и намират ли приложение за валутните разлики изключенията на чл.144, ал. 3 ЗЗП, е отговорено в практиката - напр. с решение № 295/22.02.2019 г. на ВКС по т.д. № 3539/2015 г., II т.о. и решение № 170/16.03.2021 г. по т.д. № 1901/2019 г. на ВКС, II т.о. В тях, след като е проследена практиката и разясненията, дадени от Съда на Европейския съюз с решението по дело C-186/16 г. по приложението на чл.3, чл.4, пар.2 и чл.5 от Директива 93/13, с решение по дело C-484/08, C-415/11 и определение по дело C -119/17 е прието по поставения въпрос, че е неравноправна е неиндивидуално договорена клауза от кредитен договор в чуждестранна валута, последиците от която са цялостно прехвърляне на валутния риск върху потребителя и която не е съставена по прозрачен начин, така че кредитополучателят не може да прецени на основание ясни и разбираеми критерии икономическите последици от сключването на договора и когато при проверката ѝ за неравноправен характер бъде констатирано че въпреки изискванията за добросъвестност, тя създава във вреда на потребителя значително неравновесие между правата и задълженията на страните, произтичащи от договора, като в този случай за валутните разлики приложение не намират изключенията на чл.144, ал.3 ЗЗП.

Съобразно посоченото в чл. 1 от процесния договор, същият е сключен в чуждестранна валута, като размера на предоставения банков кредит не е определен и посочен изрично като цифрова величина в самия договор, а е уговорен по определяем начин – равностойността в швейцарски франкове на 63 750 евро, по курс „купува“ на швейцарския франк към еврото на банката кредитор, в деня на усвояване на кредита за покупка на недвижим имот.

В нормата на чл. 23 от договора се съдържа декларативно изявление на кредитополучателя, че е запознат и съгласен с обстоятелството, че промяната на обявления от банката курс купува и/или продава на швейцарския франк към българския лев или евро, както и превалутирането по чл. 21 от договора, може да има за последица, включително в случаите на чл. 6, ал. 2 от договора, повишаване на размера на дължимите погасителни вноски по кредита, изразени в лева/евро, като напълно

приема да носи за своя сметка риска от такива промени и повишаване, както и че е съгласен да поеме всички вреди /включително и пропуснати ползи/, произтичащи от промяната на валутните курсове и новите лихви, приложими по превалутирания кредит. Кредитополучателят декларира в ал. 2 на чл. 23 от договора, че изцяло е запознат и разбира икономическия смисъл и правните последици на разпоредбите на чл. 6, ал. 2 и чл. 21-23 от договора, както и че е съгласен с настъпването им.

Посочените клаузи попадат в „основния предмет на договора“ по смисъла на чл.4, пар.2 от Директива 93/13 /решение на С. С -186/16/, т.к. представляват договорна клауза, включена в договор за кредит, изразен в чужда валута, която не е била индивидуално договорена и по силата на която кредитът трябва да се погасява в същата чуждестранна валута, в която е договорен, и тази клауза определя основна, характеризираща този договор престация. С нея кредитополучателят е поел изцяло за своя сметка риска и всички вреди от промяната на обявения от банката курс „купува“ и/или „продава“ на швейцарския франк към българския лев/евро, които могат да имат за последица повишаване на дължимите погасителни вноски по кредита, изразени в лева/евро. Последното е независимо от изразеното съгласие с това в чл.23, ал.2 от договора, предвид че последната клауза не отговаря на изискването за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца и потребителя.

Настоящият състав споделя извода, че посочените клаузи не са индивидуално уговорени, съобразно възприетото от цитираната по-горе практиката тълкуване на нормата на чл. 146, ал. 2 ЗЗП, че не съставляват индивидуално уговорени клаузи в потребителски договор тези, които са били изготвени предварително от търговеца или доставчика, и по които потребителят не е могъл да изрази становище по тяхното съдържание. Подписването на договор за банков кредит от потребителя не освобождава банката от задължението ѝ да докаже, че намиращи се в договора клаузи, оспорени от потребител като неравноправни, са били индивидуално уговорени с него. Банката, чиято е доказателствената тежест да установи, че клаузите са индивидуално уговорени, не е ангажирала доказателства. Ето защо и следва извода, че същите са неравноправни – респ. – недействителни.

От друга страна – не се установява по делото банката да е предоставила на потребителя към момента на сключване на договора за кредит в чуждестранна валута цялата относима информация, която би му позволила да прецени икономическите последици от клаузата за валутния риск за финансовите му задължения, за които ще му бъде икономически трудно да понесе при значимо обезценяване на валутата, в която получава доходите си. Предоставената от банката информация, че е възможна промяна на обявения от банката курс купува и/или продава на швейцарския франк и че това ще рефлектира върху размера на дълга, изразен в лева/евро в посока повишаването му, не води до извод, че е налице „достатъчна информираност“ на потребителя, съобразно даденото от СЕС тълкуване. Кредитополучателят - физическо лице е сключил жилищен кредит в швейцарски франкове при необходим му, с оглед целта на кредита паричен ресурс в евро – „резервната валута“ по чл. 29 ЗБНБ, при клауза в договора, възпрепятстваща реалното предоставяне на потребителя на паричен ресурс в швейцарски франкове. Това сочи, че към момента на сключването на договора потребителят е възприел предлаганият му кредитен продукт за по-изгоден с оглед по-нисък лихвен процент, доверявайки се на стабилността на швейцарския франк като една от основните световни валути. На потребителя обаче като по-слабата страна в правоотношението, вкл. с оглед степен на информираност, не е предоставена информация при сключването на договор за жилищен кредит със срок на издължаване от 348 месеца какви са очакваните прогнози относно промяната на швейцарския франк, спрямо който националната валута няма фиксиран курс, с каквато информация банката

следва да разполага, тъй като е неизменна част от професионалната ѝ дейност, както и какви действия може да предприеме кредитополучателят, за да минимализира валутния риск, вкл. чрез застраховането му или използването на други финансови инструменти.

След като банката не е изпълнила задължението си да уведоми по - слабата страна по договора за възможните промени в обменните курсове с оглед валутния риск, свързан с вземането на кредит в посочената чуждестранна валута, не може да се приеме, че кредитополучателят е могъл да прецени потенциално значимите икономически последици върху финансовите му задължения от възникващия за него още със сключването на договора валутен риск при получаван доход в местната национална валута. Преценката на потребителя, дали да избере да получи по-нисък лихвен процент и да носи валутния риск или да получи кредит при по-висока лихва, но да не носи валутния риск, трябва да може да бъде извършена от него на база на предоставена му от банковата институция информация относно възможните промени в обменните курсове, която именно позволява на потребителя да вземе решения, основани на „добра информираност” дали и какъв договор за кредит да сключи. С оглед информацията, предоставена от кредитодателя при договаряне на договора за кредит, средният потребител – относително осведомен и в разумни граници наблюдателен и съобразителен, не би могъл да прецени потенциално значимите икономически последици за него от поетия валутен риск при изчисляването на погасителните вноски, тъй като не разполага с информация в дългосрочен план за котировките на швейцарския франк, което го принуждава да се съгласява с установените предварително от търговеца условия, без да може да повлияе на съдържанието им, вкл. на декларативните по своя характер изявления в договора, че е „запознат и разбира икономическия смисъл и правните последици на разпоредбите на чл. 6, ал. 2 и чл. 21-23 от договора, без да се доказва икономическите аспекти на превалутирането на кредита в швейцарски франкове реално да му са разяснени. Банката, като професионалист, е могла и е била длъжна да предвиди устойчивия темп на поскъпване на швейцарския франк и да уведоми за това насрещната страна по договора, тъй като това представлява обстоятелство, което по естеството си се отразява на по-нататъшното изпълнение на договора. Следва да се има предвид, че съобразно задължителната практика на СЕС, цитирана по-горе, дадена договорна клауза може да е носител на неравнопоставеност между страните, проявяваща се едва в хода на изпълнение на договора. Потребителят не е защитен и от клаузата на чл. 21 от договора, тъй като упражняването на правото на превалутиране е предпоставено от съгласието на банката, която има противоположни на кредитополучателя икономически интереси и би се съгласила на превалутиране единствено при неизгоден валутен курс за кредитополучателя. Банката с оглед експертната си компетентност и познания относно очакваните промени на курса на швейцарския франк в посока на значимо поскъпване, непредоставяйки тази информация на потребителя е нарушила принципа на добросъвестност, при фиктивно предоставен паричният поток в швейцарски франкове, тъй като ако банката беше постъпила добросъвестно и справедливо с потребителя, не би могло да се очаква относително осведомен и обичайно наблюдателен потребител да се съгласи с клаузата за поемане на риска от промяна на посочената чуждестранна валута и понасяне на вредите от него дори и при индивидуално договаряне.

Установяването на неравноправния характер на клаузите за служебно превалутиране на платените в лева или евро суми в швейцарски франкове по курс „продава“ на банката за швейцарския франк към лева/евро и поемане на целия валутен риск от промяната на обявления от банката курс купува и/или продава на швейцарския франк към лев/евро само от кредитополучателя - потребител позволява да се възстанови правното и фактическото положение на потребителя, каквото би било без

наличието на тези неравноправни клаузи. Договорът за кредит може да се прилага и изпълнява и без клаузите на чл. 6, ал. 2 и чл. 23, предвид разпоредбата на чл. 430 ТЗ, съгласно която с договора за банков кредит банката се задължава да отпусне на заемателя парична сума за определена цел и при уговорени условия и срок, а заемателят се задължава да ползва сумата съобразно уговореното и да я върне след изтичане на срока. При уговорка за предоставяне на кредитен лимит в равностойността на швейцарски франкове на 63 750 евро по курс „купува“ за швейцарския франк към евро на банката в деня на усвояване на кредита и по който сумата е предоставена към момента на усвояване на кредита, и установяване на нищожност поради неравноправност на клаузите на чл. 6, ал. 2 и чл. 23 от договора, то кредитът следва да бъде върнат в уговорения размер и валута – равностойността в швейцарски франкове на 63 750 евро по първоначално определения курс, т. е. по курс „купува“ за швейцарския франк към евро на банката в деня на усвояване на кредита, без това да води до изменение на основния предмет на договора.

Горното обосновава извод, че нищожните клаузи не следва да бъдат прилагани, а задълженията на кредитополучателя следва да бъдат определяни от една страна спрямо първоначалния погасителен план (с оглед погасяването на вноски при постъпили плащания) при лихвен процент към момента на сключване на договора, а от друга – задълженията следва да бъдат погасявани в швейцарски франкове по курс „купува“ на „Юробанк България“ АД към еврото в деня на усвояване на кредита. Разяснено е в съдебната практика на ВКС, че в хипотеза на банков кредит, по който цялата сума фактически е предоставена на разположение на кредитополучателя в резервната валута на страната (евро), а не в чуждестранната валута (швейцарски франкове), уговорена в кредитния договор, кредитът е остойностен в чуждестранна валута и задължението за погасяване е посочено в договора в същата чуждестранна валута, договорът не се счита сключен в резервната валута на страната (евро) и връщането на кредита се дължи в чуждестранната валута (швейцарски франкове) (така Решение № 170/16.03.2021 г. по т.д. № 1901/2019 г. на ВКС, II т.о.) Ето защо неправилно с първоинстанционното решение вземането на банката е присъдено в евро.

Основателно е и възражението на Е. И. – Ц. за допуснат с допълнителните споразумения, с които е изменян размера на формираното с договора за кредит задължение, анатоцизъм по смисъла на императивната норма на чл. 10, ал. 3 ЗЗД при формиране на главницата по трите процесни допълнителни споразумения, който е допустим, на основание чл. 294, ал. 1 ТЗ, само при уговорка между търговци, каквото качество длъжникът в настоящия случай няма и следователно в тази си част допълнителните споразумения са нищожни на основание чл. 26, ал. 4 ЗЗД, тъй като към момента на сключването им не е налице подзаконов нормативен акт на БНБ, който да предвижда възможност за олихвяване на изтекли лихви. (така и Решение № 66/29.07.2019 г. по т.д. № 1504/2018 г. на ВКС, II т.о., Решение № 150/20.03.2020 г. по т.д. № 279/2019 г. на ВКС, II т.о., Решение № 30/20.05.2020 г. по т.д. № 739/2019 г. на ВКС, I т.о., Решение № 112/28.10.2020 г. по т.д. № 2029/2019 г. на ВКС, I т.о. и др.) Следователно, от размера на главницата по допълнителните споразумения следва да бъде махнат размера на всички лихви, които са превърнати в главница. Доколкото от друга страна в тези допълнителни споразумения лихвата е променяна въз основа на неравноправни клаузи, то и тези клаузи са нищожни и не следва да се прилагат.

Ирелевантно за крайния изход от делото е оплакването, че цесията от „Юробанк България“ АД в полза на „Бългериън Ритейл Сървисиз“ АД и последвалата обратна цесия не са валидно съобщени на Е. И.. Установи се, че в Договора за встъпване в дълг от страна на Р.Ц. се съдържа изявление за знание за извършената първа цесия, което е извънсъдебно признание на неизгоден за ответниците факт и при оценката му наред със сключените допълнителни споразумения доказва, че ответниците са били

уведомени за извършената цесия в полза на „Бългериън Ритейл Сървисиз“ АД, с когото длъжниците са и подписвали всички допълнителни споразумения. Освен това, не са правени възражения от длъжниците, че са правили плащания в полза на ненадлежен кредитор, което единствено би имало правно значение в случая. За втората цесия ответниците са уведомени с исковата молба и приложенията към нея, което обстоятелство следва да бъде взето от съда предвид нормата на чл. 235, а. 3 ГПК.

Е. И. е оспорила да е настъпила предсрочна изискуемост на задължението ѝ с отговора на исковата молба. Предсрочната изискуемост на цялото вземане се предпоставя от настъпването на два юридически факта: обективен - неизпълнение от страна на длъжника, и субективен - нарочно волеизявление на банката, отправено и достигнало до длъжника, за отнемане на преимуществото на срока. В т. 18 от Тълкувателно решение № 4/18.06.2014 г. на ОСГТК е дадено задължително разяснение относно зависимостта между субективния елемент и настъпването на последиците на предсрочната изискуемост, като там е посочено, че в хипотезата на предявен иск по чл. 422, ал. 1 ГПК за вземане, произтичащо от договор за банков кредит с уговорка, че целият кредит става предсрочно изискуем при неплащането на определен брой вноски или при други обстоятелства, и кредиторът може да събере вземането си без да уведоми длъжника, вземането става изискуемо с неплащането или настъпването на обстоятелствата, след като банката е упражнила правото си да направи кредита предсрочно изискуем и е обявила на длъжника предсрочната изискуемост.

Не е спорно, а и се установява от изслушаните заключения на ССЕ, че ответниците са изпаднали в забава още през 2012 г., като след октомври 2012 г. не са извършвани никакви погасявания. Следователно, още тогава е настъпил обективният юридически факт, обуславящ предсрочната изискуемост.

По отношение на субективният юридически факт по отношение на двамата жалбоподатели се установяват различни моменти на настъпване на предсрочната изискуемост.

В случая се установява по делото, че на Е.Ц. е връчена нотариална покана по реда на чл. 47 ГПК на 18.03.2018 г., с която е обявена предсрочната изискуемост на кредита, като той не е оспорил редовността на връчването ѝ. Е. И. обаче е оспорила редовността на връчването на нотариалната покана. Такава нередовност действително е налице, защото не е спазено изискването преди да бъде залепено уведомление адресатът да бъде търсен най-малко три пъти в рамките на един месец. От приложената към нотариалната покана разписка на нотариуса се установява, че връчителят три пъти е посещавал адреса, но в рамките на по-малко от месец. Освен това, връчването не е извършено на посочения в договора за кредит адрес за кореспонденция.

В съдебната практика обаче е установено разбирането, че предсрочната изискуемост може да бъде обявена и в течение на процеса относно вземането и това обстоятелство следва да бъде съобразено от съда, на основание чл. 235, ал. 3 ГПК. Когато изявлението на банката за обявяване на кредита за предсрочно изискуем е инкорпорирано в исковата молба или в отделен документ, представен като приложение към исковата молба, изявлението поражда правни последици с връчването на препис от исковата молба с приложенията към нея на ответника – кредитополучател, ако са налице предвидените в договора за кредит обективни предпоставки. Исковата молба е връчена на особения представител на Е. И. на 19.03.2019 г., поради което и на тази именно дата е настъпила предсрочната изискуемост спрямо нея, при съобразяване на изискването предсрочната изискуемост да бъде доведена до знанието на всеки солидарен длъжник поотделно.

При така установеното, при определяне задълженията за главница по процесния

договор за кредит следва да бъде съобразено изслушаното пред въззивната инстанция заключение на ССЕ във вариант, когато вземанията се изчисляват при първоначалния погасителен план и във вариант, в който всички плащания, включително в швейцарски франкове се преизчислят по курс „купува“ на „Юробанк България“ АД на швейцарския франк към еврото, и при съобразяване съответната дата на настъпване на предсрочна изискуемост спрямо всеки от двамата жалбоподатели. Според заключението към момента на приключване на съдебното дирене размера на непогасената предсрочно изискуема главница и по отношение на двамата жалбоподатели е в размер на 102 965.49 шв.фр.

Жалбоподателите поддържат възражение за погасяване на вземането по давност. Вноските за главница се погасяват с петгодишна давност (чл. 110 ЗЗД), поради което погасени по давност са всички непогасени изискуеми вноски с падеж пет години преди датата на исковата молба (30.04.2018 г.) или това са вноските в периода 13.08.2008 г. – 30.04.2013 г. Същите, видно от таблица 5 от заключението на ССЕ, изслушано пред САС, са на обща стойност 4 660.42 евро. Или дължими от жалбоподателите-ответници са 98 305.42 шв.фр. Доколкото претенцията на банката е за 61 053.41 шв.фр., то същата е изцяло основателна.

Неоснователно е оплакването на Е.Ц., че погасителната давност следва да се прилага от 2012 г., когато е настъпил обективният юридически факт, пораждащ право да бъде обявена предсрочна изискуемост, тъй като в договора била предвидена автоматична предсрочна изискуемост. Въпреки това предвиждане, както бе изяснено по-горе, без съобщаване на изявлението на банката на длъжника, предсрочна изискуемост на кредита не настъпва, а такова съобщаване е направено през 2018 г. и 2019 г.

Неоснователно е и твърдението, че договорът се е прекратил поради необявяване на предсрочна изискуемост от банката повече от пет години. По давност се погасяват вземания или права, но не се прекратяват договори.

По отношение задължението за разноски за изпращане на нотариални покани следва да бъде посочено, че изпращането на нотариални покани до тримата длъжници се установява от събраните писмени доказателства, а разноски за събиране на вземането се дължат, на основание чл. 309а ТЗ. Неоснователно е оплакването на Е. И., че дължи само разноските за изпратената до нея нотариална покана. Всички задължения по договора за кредит се дължат солидарно от длъжниците, поради което тя дължи солидарно с останалите длъжници пълният размер на разноските за изпращане на нотариални покани, а именно 369.60 лева.

Както бе посочено по-горе, макар по същество крайните изводи на СГС и САС да съвпадат, неправилно първата инстанция е присъдила главница в евро. Това налага решението в тази част да бъде отменено и вместо него да бъдат присъдени на банката 61 053.41 шв.фр. по курс „купува“ за шв.фр. на „Юробанк България“ АД към еврото – 1. 656243, като жалбоподателите са солидарни длъжници.

В останалата му част първоинстанционното решение е правилно и следва да бъде потвърдено.

По разноските: При този изход на спора пред въззивната инстанция право на разноски им възвиваемия. Той обаче не е доказал разноски, сторени до приключване на съдебното дирене, поради което разноски не му се присъждат.

Жалбоподателите следва да бъдат осъдени да заплатят разноски за вещо лице по сметка на САС в размер на 700 лева.

Воден от изложеното Софийският апелативен съд

РЕШИ:

ОТМЕНЯ Решение № 260216/28.09.2020 г. по гр.д. № 5795/2018 г. на СГС, I-10 състав **В ЧАСТТА, В КОЯТО** Е. И. – Ц., ЕГН ***** и Е. М. Ц., ЕГН ***** са осъдени да заплатят на „Юробанк България“ АД, ЕИК 000694749 на основание чл. 79, ал. 1 ЗЗД вр. чл. 430 ТЗ сумата 51 016.23 евро, представляваща част от дължима главница по Договор за кредит за покупка на недвижим имот HL HL987 от 30.07.2008 г., заедно със законната лихва от 30.04.2008 г. до окончателното плащане **и ВМЕСТО НЕГО ПОСТАНОВЯВА:**

ОСЪЖДА Е. И. – Ц., ЕГН ***** и Е. М. Ц., ЕГН ***** на основание чл. 79, ал. 1 ЗЗД вр. чл. 430 ТЗ солидарно да заплатят на Юробанк България“ АД, ЕИК 000694749 сумата 61 053.41 швейцарски франка по курс „купува“ за шв.фр. на „Юробанк България“ АД към еврото – 1. 656243., представляваща част от дължима главница по Договор за кредит за покупка на недвижим имот HL HL987 от 30.07.2008 г., заедно със законната лихва от 30.04.2008 г. до окончателното плащане

ПОТВЪРЖДАВА Решение № 260216/28.09.2020 г. по гр.д. № 5795/2018 г. на СГС, I-10 състав в останалата обжалвана част.

ОСЪЖДА Е. И. – Ц., ЕГН ***** и Е. М. Ц., ЕГН ***** да заплатят в бюджета на съдебната власт по сметка на Апелативен съд – София разноски за вещо лице **в размер на 700 лева.**

Решението подлежи на обжалване пред ВКС в едномесечен срок от връчването му на страните, при условията на чл. 280, ал. 1 и ал. 2 ГПК.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____